

provincie **HOLLAND**
ZUID

GS brief aan Provinciale Staten

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
Zie verzenddatum onderaan de pagina.

Ons kenmerk
PZH-2021-788489357
DOS-2021-0004873

Bijlagen
geen

Aan Provinciale Staten

Onderwerp

Stand van zaken Weerbaar bestuur en organisatie,
aanpak ondermijning

Geachte Statenleden,

Weerbaarheid tegen ondermijnende criminaliteit is een urgent maatschappelijk thema dat de aandacht heeft van het college. De provinciale aanpak is volop in ontwikkeling. Mede naar aanleiding van vragen uit uw midden ontvangt u deze informerende brief waarin de strekking en voortgang van deze ontwikkeling wordt gedeeld.

Met deze brief beschouwen wij ook de volgende toezeggingen als afgedaan:

- Het onderwerp ondermijning van bedrijventerreinen bespreken in GS, toezegging gedeputeerde De Zoete d.d. 30-9-2020 bij de bespreking bedrijventerreinenstrategie.
- In het eerste kwartaal na het zomerreces meer met provinciale staten te delen over ondermijning op vakantieparken, toezegging gedeputeerde de Zoete, d.d. 23 juni 2021 bij het bespreken vaststelling subsidieplafond toerisme.

Begripsbepaling

Als het om ondermijnende criminaliteit gaat zien we in Zuid-Holland een soortgelijk beeld als elders in het land. Fenomenen waar aandacht naar uitgaan zijn onder andere drugscriminaliteit, witwassen, mensenhandel, malafide bedrijvigheid in vastgoed en horeca. Elke regio kent echter zijn eigen regionale en lokale problematiek. Het Landelijke en de Regionale Informatie en Expertise Centra (LIEC/RIEC) brengen gebieden of sleutelplaatsen in kaart, die als knooppunt voor criminaliteit fungeren of daar kwetsbaar voor zijn. Door deze te benoemen tot handhavingsknelpunt kan integraal informatie worden gedeeld, om zo tot een effectieve aanpak te komen. Onze provincie kent handhavingsknelpunten en hotspots zoals (zee)havens, bloemenveiling, bedrijventerreinen, vakantieparken en jachthavens. Er zijn ook signalen dat ondermijning een rol kan spelen in de lokale politiek.

In relatie tot ondermijnende criminaliteit worden vaak de begrippen ondermijning en weerbaarheid gebruikt. Er is geen eensluidende definitie van het begrip ondermijning, maar bij begripsomschrijvingen verwijst de term vooral naar de effecten en invloed van zware criminaliteit

op bestuur en samenleving. Uit een onderzoek van de provincie Noord-Holland (*Provinciale weerbaarheid tegen ondermijning, 2020*), waarbij de 12 provincies gevraagd zijn naar de door hen gehanteerde definities komt de volgende samengestelde begripsomschrijving die wij ook gebruiken bij de ontwikkeling van een provinciale aanpak in Zuid-Holland. *“Ondermijning is een maatschappelijk probleem, waarbij crimineel gedrag in een georganiseerde vorm, zich manifesteert in de bovenwereld en daarbij legale structuren en besluitvorming misbruikt óf op onrechtmatige wijze beïnvloedt, om geldelijk gewin te behalen. Onderdeel van deze begripsomschrijving betreft ook de gevolgen van ondermijning: - ...dat het openbaar bestuur verstoort en een aantasting is van, - legale, institutionele structuren, - het aanzien en de betrouwbaarheid van de overheid en dus ook de provincie, - en de legale en de beoogde werking van het samenlevingssysteem.”*

Ondermijning en integriteit zijn nauw met elkaar verbonden. We dienen te voorkomen dat er zaken wordt gedaan met partijen die met criminele antecedenten in verband te brengen zijn. Het begrip weerbaarheid wordt daarom ook veel gebruikt in relatie tot risicobeheersing en het voorkomen van ondermijning. Overheden en organisaties kunnen kwetsbaar zijn. Zeker daar waar de overheid opdrachtgever is lopen zij het risico om onbedoeld en onbewust criminele netwerken te faciliteren en ruimte te geven aan het vermengen van boven- en onderwereld. Hiervan bewust zijn, zicht op risico's en handelingsperspectief, maken een bestuur en organisatie weerbaarder. Om die reden treden we ondermijnende criminaliteit en een provinciale aanpak tegemoet onder de noemer 'Weerbaar bestuur en organisatie in de provincie Zuid-Holland'. Alhoewel kwetsbaarheid van digitale systemen ook van belang zijn voor de weerbaarheid van organisaties, betreft deze aanpak nadrukkelijk niet de informatieveiligheid en fysieke beveiliging.

Rol en inzet provincie

De aanpak van ondermijnende criminaliteit vindt in Nederland plaats in samenwerkingsverbanden van overheden en andere organisaties. Het is de ambitie van GS om in deze verbanden als provincie bij te dragen aan de gezamenlijke informatiepositie en daarbij met betrokken overheden - ieder vanuit de eigen rol en bevoegdheden-, samen te werken als één actiegerichte overheid. De provincie is convenantpartner in de Regionale, Informatie en Expertise Centra (RIEC) waardoor informatiedeling onder de geldende voorwaarden ook mogelijk is.

Gezien haar taak, rol en bevoegdheden kan de provincie echter beperkt bijdragen aan de (boven)lokale aanpak. De cdK en provincie als midden-bestuur hebben geen taak of regierol in het domein van Openbare Orde en Veiligheid (OOV). Het gezag en de regie liggen bij de burgemeesters, de minister en officier van Justitie. Wel beschikt de provincie gelet haar taak, rol en bevoegdheden over instrumentarium om de (boven)lokale aanpak te ondersteunen met bestuurlijke maatregelen via Bibob-beleid en de VTH-taken natuur en milieu.

Op de eerste plaats wil de provincie zelf weerbaar zijn en proactief, preventief en reactief misbruik van de provinciale faciliteiten en regelgeving voorkomen en bestrijden. Dat doen we door onder andere in te zetten op bewustwording van risico's in onze eigen processen, misbruik van regelingen en subsidies en risico's bij aanbestedingen.

Daarnaast kan de provincie vanuit haar rol als midden-bestuur, eigen beleid en middelen inzetten om preventief aanvullend te zijn op de (boven)lokale aanpak van ondermijning, als dat - na afweging- gewenst is. In de ondermijningbeelden (een bundeling van signalen en fenomenen van criminele aanwezigheid en activiteiten binnen een bepaald geografisch gebied) in onze provincie vinden we verschillende aanknopingspunten om bij te dragen aan de aanpak van weerbaarheid. We doen dat vanuit het perspectief dat wij ook werken aan een economisch vitale provincie en zien een relatie bij thema's als bedrijventerreinen, vakantieparken en jachthavens, het buitengebied (landbouw en glastuinbouw), inzet op een goed bestuur, digitale economie, cybersecurity en milieutoezicht.

Gefaseerd naar een samenhangend pakket aan activiteiten

Vanaf 2018 is de inzet op de weerbaarheid van de eigen organisatie versterkt met de uitbereiding van Bibob en is sindsdien in ontwikkeling. De RIEC's Den Haag en Rotterdam hebben een scan uitgevoerd naar de provinciale weerbaarheid. De uitkomst daarvan is aanleiding voor het college om nader invulling te geven aan de aanpak van ondermijning.

Het college zet in op:

- De weerbaarheid van het eigen bestuur en de provinciale organisatie vergroten;
- De inhoud en inzet bepalen van de ondersteuning van de (boven)lokale aanpak;
- Daarbij een set samenhangende activiteiten programmatisch te ontwikkelen en uit te voeren;
- En deze te borgen in bestuur en organisatie.

Als gevolg van beperkte inzet en middelen wordt de invulling van een activiteitenprogramma gefaseerd uitgewerkt en uitgevoerd. We zetten in deze collegeperiode in op no regret maatregelen, in het bijzonder voor het versterken van de eigen weerbaarheid. We beginnen klein en sluiten aan bij enkele kansrijke initiatieven op basis van bevoegdheden of rolneming. We maken gebruik van best practices, delen ervaringen en werken aan kennisontwikkeling. Zo vullen we de rol en inzet van de provincie ten aanzien van de aanpak van ondermijning verder in. CdK en vakgedeputeerde(n) trekken hierin samen op.

In de eerste fase 2021- 2022 zetten we in op:

- Bewustwording van risico's en handelingskader in eigen huis;
- Het versterken van ons netwerk en onze informatiepositie;
- Het verkennen van kansen, die samenwerking op fenomeenniveau, de provincie en samenwerkingspartners biedt. Waar dat kan zetten we dit om in actie en sluiten aan bij kansrijke initiatieven.

In de tweede fase (2022-en verder):

- Door evaluatie en monitoring van de voortgang in de initiatieven waar we bij zijn aangesloten kunnen we meer structurele voorstellen doen waardoor we;
- Met een meer bewuste organisatie en op basis van sterkere informatiepositie invulling geven aan de rol van PZH en als volwaardige partner bijdragen aan de totale ketenaanpak in de provincie en als zodanig worden (h)erkend.

Lopende activiteiten

We werken, zoals hierboven beschreven, aan een samenhangend pakket aan activiteiten langs de volgende lijnen:

1. *De eigen provinciale weerbaarheid vergroten;*
2. *Eigen beleidskracht van de provincie inzetten ten dienste van de (boven)lokale aanpak;*

3. *Ondersteunen burgemeesters.*

Hieronder treft u per lijn enkele lopende activiteiten

1. *De eigen provinciale weerbaarheid vergroten:*

- We voeren als provincie eigen Bibob onderzoeken en maatregelen uit. Recent bent u geïnformeerd over de nieuwe beleidsregel en werkwijze en heeft u het jaarverslag ontvangen. Door gericht voorlichting te geven en de werkinstructie onder de aandacht te brengen zal het instrument vaker worden ingezet;
- Het Verwey Jonker instituut heeft in het kader van de Toekomst agenda/ Kennis ZH, een onderzoek uitgevoerd om de organisatie verder te brengen in het bewustzijn als het gaat om ondermijning en te anticiperen op veranderingen en de mogelijkheden die criminelen hebben om voet tussen de deur te krijgen bij de overheid. Het onderzoek biedt verschillende aanknopingspunten om verder te werken aan de weerbaarheid van onze eigen organisatie;
- Weerbaarheid tegen ondermijning en vraagstukken over integriteit kunnen verbonden zijn. In het integriteitsbeleid van de provincie is hier aandacht voor;
- We organiseren informatieve bijeenkomsten en trainingen om ondermijning te herkennen en stimuleren deelname aan kennissessies en webinars van partners. Ook in het introductieprogramma voor nieuwe medewerkers is expliciet aandacht voor ondermijning.

2. *Eigen beleidskracht van de provincie inzetten ten dienste van de (boven)lokale aanpak*

- We nemen deel aan interprovinciale netwerken Bibob en Ondermijning met als doel om kennis te delen en meer samen op te trekken, ook over provinciegrenzen heen;
- Waar opportuun werken we in RIEC-verband mee aan handhavingsknel punten en casuïstiek;
- Op basis van VTH natuur- en milieutaken die gemandateerd worden uitgevoerd door omgevingsdiensten, kan lokaal worden bijgedragen aan handhavingsacties;
- In het kader van public affairs volgen we rijksbeleid, reflecteren cdK en college gevraagd en ongevraagd op plannen van het Rijk en ondersteunen we gemeenten, burgemeesters of samenwerkingsverbanden als daar aanleiding toe is. Voorbeelden daarvan zijn de consultatie voor de Wet gegevensverwerking door Samenwerkingsverbanden en de oproep van de cdK's aan de coalitie onderhandelaars in Den Haag voor structurele middelen voor de aanpak van ondermijning;
- We werken mee aan de uitvoering van de onderzoeksagenda van het RIEC Den Haag. Momenteel loopt in deze regio een onderzoek naar het fenomeen ondermijning in het buitengebied (land- en glastuinbouw) om de problematiek inzichtelijk te maken, een netwerk te bouwen en een handelingskader te ontwikkelen. De resultaten en aanbevelingen zullen in het laatste kwartaal van 2021 bekend worden;
- Samen met RIEC Rotterdam en RIEC Den Haag werken we aan een handreiking voor de aanpak van ondermijning op bedrijventerreinen. In deze handleiding wordt aandacht gevraagd voor diverse maatregelen waaronder het inzetten van parkmanagement en subsidie voor verbetering van leefbaarheid en toezicht. De verwachting is dat deze eind 2021/ begin 2022 beschikbaar komt en de provincie draagt eraan bij dat deze onder de aandacht wordt gebracht van stakeholders. We zullen in die context ook een masterclass over ondermijning op bedrijventerreinen organiseren voor ons netwerk. In

- overeenstemming met de toezegging van gedeputeerde De Zoete bij de bespreking van de begroting, d.d. 27-10-21 zullen wij u te zijner tijd over deze activiteiten informeren;
- Op nationaal niveau krijgt het thema ondermijning op recreatieparken (vakantieparken en jachthavens) groeiende aandacht. De recreatief-toeristische waarde en economische vitaliteit van sommige parken houdt om diverse redenen te wensen over, waardoor risico's voor ondermijnende situaties toe kunnen nemen. Op dergelijke locaties kan ook sprake zijn van problematiek rondom huisvesting van arbeidsmigranten of andere sociaal kwetsbare huurders. In de nationale actie-agenda vitale vakantieparken is de aanpak van dergelijke problematiek verbonden aan economisch, ruimtelijk en sociaal beleid. Juist omdat in probleemsituaties vaak deze sectorale beleidsvelden in alle complexiteit samen komen. Via IPO deelt de provincie de ontwikkelde kennis en ervaring die in deze actie-agenda wordt opgedaan binnen Zuid-Holland. Enkele gemeenten waar risico's worden gezien of signalen van ondermijning bestaan, hebben interesse getoond in nadere integrale aanpak en meer samenwerking op dit thema, onder andere met de provincie;
 - Zo wordt met de gemeenten op de Zuid-Hollandse eilanden momenteel nader verkend wat er op vakantieparken en jachthavens nodig is om de informatiepositie van alle relevante partijen en de weerbaarheid aldaar te vergroten. Daar ligt ook een relatie met het programma van de regiodeal Zuid-Hollandse eilanden;
 - Naar aanleiding van het signaal dat het gemeenten ontbreekt aan capaciteit en expertise, inventariseren we momenteel hoe gemeenten er ten aanzien van de uitvoering van de Wet Bibob voor staan. De opbrengst gebruiken we om met gemeenten, andere overheden en partners in gesprek te gaan over weerbaarheid;
 - Met gebruik van de eenmalige impuls gelden van BZK in 2021, ten behoeve van de weerbaarheid van kleine gemeenten, wordt met enkele gemeenten gewerkt aan de organisatie van trainingen en het opzetten van een meldpunt.

3. *Het ondersteunen van burgemeesters*

- De commissaris heeft als rijksheer een eigenstandige rol bij de ondersteuning van de (boven)lokale aanpak. Via zijn kabinet wordt hieraan invulling gegeven in samenspraak met burgemeesters in Zuid-Holland.

Middelen:

De kosten voor de eerste fase betreft de inzet van bestaande arbeidscapaciteit en in 2022 een uitvoeringsbudget van 185.000 euro voor het faciliteren van activiteiten gericht op het vergroten van bewustwording en kennis (o.a. materiaal en middelen bewustwording, verstevigen informatiepositie door kennisdeling en onderzoek, bestuurlijke bijeenkomsten). De dekking daarvoor wordt gevonden in middelen onder beleidsprestatie 1 van de begroting. Buiten beleidsprestatie 1 wordt inzet gepleegd vanuit beleidsvelden waar een relatie bestaat met de (boven)lokale aanpak van ondermijning en het vergroten van weerbaarheid. Dit vindt in eerste instantie plaats op basis van al bestaande werkzaamheden en afspraken (werk maken met werk). Op grond van de uitkomsten van deze eerste fase en nadere besluitvorming over een vervolg qua ambitie en scope, komt in een later stadium de vraag aan de orde welke middelen (materieel en arbeidscapaciteit) nodig zijn. Deze brengen we in de P&C-besluitvorming op dat moment.

Communicatie

Het thema ondermijning raakt veel portefeuilles en wordt als zodanig periodiek en naar aanleiding van de actualiteit besproken in GS. De cdK waakt als bestuurlijk opdrachtgever weliswaar over de integraliteit en de voortgang, maar vakgedeputeerden zijn verantwoordelijk voor de wijze waarop ondermijning een plek krijgt in hun programma's. GS monitoren de samenhangende aanpak en zullen u jaarlijks informeren over de voortgang via de bestaande beleidscyclus. Daarnaast ontvangt u de respectievelijke jaarverslagen Integriteit en Bibob. Het streven is om deze in de toekomst gelijktijdig aan te bieden met een voortgangsbrief over de aanpak van ondermijning in brede zin. Mogelijk zullen naar aanleiding van andere rapportages ook vragen zijn in relatie tot het thema ondermijning, bijvoorbeeld over bedrijventerreinen en vakantieparken. De Statencommissie BMM is het centrale punt om het onderwerp te behandelen. Hierdoor bent u in de gelegenheid om een en ander in samenhang te bespreken. Mocht er tussentijds aanleiding toe zijn, dan zullen wij u vanzelfsprekend informeren en betrekken bij mogelijke besluitvorming.

Enkele burgemeesters en de RIECS hebben overigens aangeboden PS nader te informeren over de (boven)lokale aanpak in Zuid-Holland. Mocht u interesse hebben in een dergelijke externe oriëntatie, dan bieden wij uw griffie, voor het organiseren daarvan, ambtelijk ondersteuning vanuit de afdeling bestuur aan.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, plv. voorzitter,

drs. H.M.M. Koek

drs. J.N. Baljeu